

دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

دانشکده پزشکی

پایان نامه :

جهت دریافت درجه دکتراي پزشکی

موضوع:

بررسی میزان رضایت مندی مادران دارای کودک زیر ۲ سال تحت پوشش خانه بهداشت هیر از خدمات ارائه شده

استاد راهنما:

جناب آقای ناطق عباسقلی زاده

فوق لیسانس آموزش بهداشت، عضو هیئت علمی و مدیر گروه بهداشت دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر منوچهر براک

بورد تخصصی کودکان و نوزادان، مدیر گروه پزشکی اجتماعی و عضو هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

پژوهش و نگارش :

محمد امامی

سال تحصیلی ۸۰ - ۱۳۷۹

شماره پایان نامه: ۰۳۷

سوگند نامه پزشکی (اعلامیه ژنو ۱۹۴۷)

هم اکنون که حرفه پزشکی را برای خود اختیار می کنم با خود عهد می بندم

که زندگیم را یکسره وقف خدمت به بشریت نمایم.

احترام و تشکر قلبی خود را به عنوان دین اخلاقی و معنوی به پیشگاه

اساتید محترم تقدیم می دارم و سوگند یاد می کنم این وظیفه خود را با وجدان

و شرافت انجام دهم اولین وظیفه من اهمیت و بزرگ شماری سلامت بیمارانم

خواهد بود. اسرار بیمارانم را همیشه محفوظ خواهم داشت و شرافت و حیثیت

پزشکی را از جان و دل حفظ خواهم کرد. همکاران من برادران و خواهران من

خواهند بود. دین، ملیت، نژاد، عقاید سیاسی و موقعیت اجتماعی هیچگونه

تأثیری در وظایف پزشکی من نسبت به بیمارانم نخواهد داشت. من در هر

حال به زندگی بشر کمال احترام را مبذول خواهم داشت و هیچگاه معلومات

پزشکی ام را بر خلاف قوانین بشری و اصول انسانی بکار نخواهم برد.

آزادانه به شرافت خود سوگند یاد می کنم آنچه را قول داده ام انجام دهم.

تقدیم به :

اساتید ارجمند

جناب آقای حاج ناطق عباسقلی زاده

و

جناب آقای دکتر منوچهر براک

و با تشکر صمیمانه از زحمات آنها

تقدیم به :

پدر و مادر عزیزه

که کلام در بیان مهربانی ها

و قلم در نگارش فداکاریهایشان

ناتوان است

تقدیم به :

برادر بزرگ و ارجمند

مصطفی

تقدیم به :

برادران عزیز و خواهران مهربان

تقدیم به :

دایی بزرگوار و دلسوز

محمد عزیز

تقدیم به :

استادان گرانقدردمان ،

آنانکه معلم اخلاق بودند

تواضع را از آنها آموختیم ،

مقامشان را ارج می نهیم

9

برافتخار شاگردیشان می بالیم

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
چکیده.....	۱
فصل اول: معرفی پژوهش.....	۲
۱-۱. بیان مسئله.....	۳
۱-۲. اهمیت و ضرورت موضوع	۴
۱-۳. اهداف پژوهش	۴
فصل دوم: روش شناسی	۵
۲-۱. روش پژوهش	۶
۲-۲. جامعه مورد مطالعه	۶
۲-۳. متغیرهای مورد بررسی	۶
۲-۴. روش تجزیه و تحلیل.....	۷
۲-۵. مراحل انجام پژوهش.....	۷
فصل سوم: کلیات.....	۸
۳-۱. جایگاه و وظایف خانه های بهداشت	۹
۳-۱-۱. مراقبت بهداشتی	۱۴
۳-۱-۲. نظام بهداشتی.....	۱۵
۳-۱-۳. سطوح مراقبت های بهداشتی.....	۱۵
۳-۱-۴. مسئولیت در برابر سلامتی	۱۶
۳-۲. تغذیه مادر و کودک	۱۹
۳-۲-۱. تغذیه نوزاد با شیر مادر	۱۹
۳-۲-۲. مزایای شیر مادر	۲۰
۳-۲-۳. بهداشت دوران شیر دهی.....	۲۱
۳-۲-۴. داروها و مواد شیمیایی	۲۱
۳-۲-۵. از شیر گرفتن اطفال	۲۲
۳-۳. جمعیت و تنظیم خانواده	۲۳

۳-۳-۱. تعریف جمعیت	۲۳
۳-۳-۲. عوامل اثر گذار بر باروری جمعیت	۲۴
۳-۳-۳. مشکلات ناشی از افزایش جمعیت	۲۵
۳-۳-۴. سیاست های جمعیتی	۲۹
۳-۳-۵. تعریف تنظیم خانواده	۳۰
۳-۳-۶. روش های پیشگیری از بارداری یا تنظیم باروری	۳۱
۳-۴. واکسیناسیون	۴۴
۳-۴-۱. تعریف واکسن	۴۴
۳-۴-۲. اصولی که باید در ایمن سازی رعایت شود	۴۴
۳-۴-۳. انواع واکسنها	۴۶
۳-۴-۴. برنامه واکسیناسیون در ایران	۴۸
۳-۴-۵. نکات مورد توجه در واکسیناسیون	۵۱
۳-۴-۶. موارد منع واکسیناسیون	۵۳
۳-۴-۷. برنامه واکسن کزاز در خانم های باردار	۵۴
فصل چهارم: نتایج و بحث	۵۵
۴-۱. نتایج	۵۶
۴-۲. بحث	۶۰
۴-۳. پیشنهاد	۶۱
۴-۴. پیوست ها	۶۲
۴-۴-۱. جداول	۶۲
۴-۴-۲. نمودارها	۷۲
۴-۴-۳. پرسشنامه	۸۰
۴-۴-۳. منابع و مأخذ	۸۱

چکیده

از آنجاکه مادران و کودکان از جمله اقشار آسیب پذیر جامعه هستند و این دو گروه درصد بالایی از جمعیت را تشکیل می دهند و عمده ترین گروه مصرف کننده خدمات بهداشتی هستند؛ بنابراین لزوم آگاهی از کمیت و کیفیت خدمات بهداشتی، در جهت حسن اجرا و بازدهی مطلوبتر خدمات در راستای دستیابی به توسعه همه جانبه و پایدار مشخص است. به این منظور پژوهش « بررسی میزان رضایت مندی مادران دارای کودکان زیر ۲ سال تحت پوشش خانه بهداشت هیر از خدمات ارائه شده در آن خانه بهداشت» انتخاب شد تا با تعیین نقاط ضعف و قوت این خدمات بتوانیم رضایت مندی هر چه بیشتر مادران را فراهم سازیم. در این پژوهش ارتباط بین رضایت مندی مادران بامیزان تحصیلات آنان، برخورد کارکنان خانه بهداشت و حضور فیزیکی مرتب آنان در خانه بهداشت و ارائه خدمات به آنها، سرکشی بهورزان به منازل آنان مورد بررسی قرار گرفت. پس از تعیین جامعه آماری در فاصله زمانی آبان ۷۹ لغایت خرداد ۸۰ که شامل ۹۷ مادر دارای کودک زیر ۲ سال تحت پوشش خانه بهداشت بود، پرسشنامه تکمیل شد سپس مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و نشان داده شد که ارتباط تنگاتنگی بین میزان تحصیلات مادران، برخورد کادر خانه بهداشت، حضور فیزیکی آنان در خانه بهداشت و ارائه بهتر خدمات به مادران با میزان رضایت مندی آنان دارد.

جداول و نمودارها نشان داده است که ۱۶/۴ درصد مادران تحت بررسی بی سواد، ۴۶/۴ درصد تحصیلات ابتدایی، ۲۳/۲ درصد تحصیلات راهنمایی و ۱۴ درصد تحصیلات متوسطه و بالاتر دارند همچنین ارتباط معنی دار بین سطح تحصیلات و تعداد فرزند وجود دارد بطوریکه یک رابطه معکوس بین آنها وجود دارد. میانگین تعداد فرزندان در مادران بی سواد ۳/۱، در مادران با تحصیلات ابتدایی ۲/۱، در مادران با تحصیلات راهنمایی ۱/۳ و در مادران با تحصیلات بالاتر ۱/۲ فرزند می باشد. (جداول شماره ۴ و ۶ و نمودارهای شماره ۴ و ۶).

نتایج نشان داد که صد درصد ارتباط بین برخورد کادر خانه بهداشت، حضور فیزیکی آنان بطور مرتب در خانه بهداشت و ارائه به موقع و مرتب خدمات با رضایت مندی مادران وجود دارد. جداول (۷ و ۸ و ۱۲ و ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ و ۱۶ و ۱۷ و ۱۸ و ۱۹).

فصل اول

معرفی پژوهش

۱-۱. بیان مسئله

با توجه به این واقعیت که مادران و کودکان جزو گروههای آسیب پذیر جامعه هستند و با عنایت به گستردگی سیستم شبکه در جهت خدمات رسانی بهینه به مادران و کودکان روستایی ، ضرورت آگاهی از کمیت و کیفیت ارائه خدمات در خانه های بهداشت ، منجر به آن شد که این موضوع را در یکی از خانه های بهداشت بنام «هیر» بررسی کرده و به عنوان پایان نامه انتخاب کنیم .

۱-۲. اهمیت و ضرورت موضوع :

شکی نیست در هر جامعه ای مادران و کودکان یک گروه دارای اولویت هستند که هم از نظر درصد جمعیت که حدوداً ۷۰ درصد جمعیت (۶) را شامل می شوند و هم یک گروه آسیب پذیر و در معرض خطر ویژه هستند و در هر جا که خدمات بهداشتی دایر باشد عمده ترین گروه مصرف کننده خدمات بهداشتی هستند . از آنجا که کشور ما جزو کشورهای در حال توسعه است و پیشرفت و توسعه همه جانبه ارتباط تنگاتنگی با بذل توجه خاص در جهت ارائه خدمات بهداشتی به این دو قشر آسیب پذیر دارد.

خطر و آسیب در مورد شیرخواران و کودکان در ارتباط با رشد ، تکامل و بقای آنان که آینده سازان این مملکت هستند؛ ضرورت و اهمیت تحقیق را مشخص می کند.